3

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

ATROPHIA INFANTUM,

Quam,

AUSPICE DEO PROPITIO,

Et Consensu atque Auctoritate Gratiosæ Facultatis Medicæ,

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

PRÆSIDE

N. D. MICHAELE ALBERTI,

. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CON-
ARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ACAD.
NAT. CUR. COLLEGA, SOCIET. REG. BORUSS. SCIENT. SODALI, ETC.

DN. DECANO SUO SPECTATISSIMO,

mino Patrono, Præceptore ac Promotore suo omni honoris cultu prosequendo,

PRO GRADU DOCTORIS,

MISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQVE CONSVETIS,

ANNO MDCCXXIX. D. MART.

Publicæ ac placidæ eruditorum ventilationi subjiciet

AUCTOR RESPONDENS

OANNES FRIDERICUS BOELI,

BERTCKOWIO-PALÆO-MARCHICUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

PRÆLOQUIUM.

INfantibus mederi arduum esse *Epiphanius Ferdinandus* aliique in arte salutari doctissimi atque exercitatissimi viri satis luculenter demonstrarunt & quidem eam potissimum ob rationem, quoniam infantes non modo ob loquelæ defectum mali sui conditionem atque magnitudinem neque medico, neque adstantibus indicare atque declarare valent, verum & plurimi a remediorum usu abhorrent, caneque pejus & angue illa fugiunt. Quam ob rem multi famigeratissimi medici uti *B. Wedelius*, *Schelhammerus*, *Stahlius aliique* peculiaria scripta de morbis infantum publici juris fecerunt posteritatique donarunt, in quibus docuere, quomodo mala infantilia ex signis agnosci, qua cautione præcaveri, & denique qua methodo atque arte, quibusque præsidiis debellari at-

que removeri possint atque debeant, ast vero viri hi celeberrimi brevitati dum operam dederunt, non omnia proferre atque litteris consignare proposuerunt, sed varia posteritati in calamitatibus infantum observanda atque annotanda reliquerunt. Quæ cum ita sint, quum ab *Illustri Medicorum in celebri hacce Academia Fridericiana Ordine* benignissime mihi sit demandatum *disputatione quadam inaugurali* profectus meos in arte salutari publice demonstrare, ipse mihi morbum quendam in nostris regionibus admodum grassantem, multosque tenellulos vita privantem, qui sub nomine ATROPHIÆ INFANTUM venit, pertractandum atque explicandum, quantum vires debiles concedent, sumsi. Cui conatui *Altissimum Numen* ut divina sua clementia atque gratia, uti hucusque studiis meis adfuit, jam quoque adsit, humillimis, demisissimis atque ardentissimis efflagito atque ambio precibus.

§. I.

PLurimi medici dissertationes scribentes verba tituli explicare atque vocum etymon significare solent, cui mori ut ego quoque satisfaciam, statim in limine dissertationis pauca de hocce monere animo statutum atque deliberatum habeo. Quilibet vel leviter linguæ græcæ cognitione imbutus, facile videre poterit, nomen *Atrophiæ* conflatum esse ex *ἀ privativo* & *τροφὴ nutritio*, sicque nihil aliud nomine hocce intelligi posse, quam *privatio nutritionis*. Quum vero in scholis medicis vocabulum *Atrophia* in admodum lato sumatur sensu, ita ut etiam

iam adultæ ætati competat, & illi qui læsionem cujusdam visceris notabilem in suo corpore fovent, verbi gratia infarctum vel scirrhum vel etiam exulcerationem hepatis, lienis, pulmonum, renum, imo ipsarum glandularum mesaraicarum, aut qui scorbuto, lue venerea aliisque morbis, nutrimentum corpori defraudantibus, laborant, *Atrophia* affligi dicuntur; pernecessarium & utile esse duxi vocabulum *Infantum* adjicere, hocque cuilibet indicare atque declarare, mihi animum esse saltim illam Atrophiam, quæ ætati infantili admodum frequens, & apud nos morbus sporadicus existit, quamque in sequentibus fusius atque luculentius describam, in præsenti dissertatione pertractare. Restat autem *Lectori Benevolo* adhuc scrupulum quendam ex animo ejicere, qui me vitii ac nævi cujusdam merito accusare posset, quando in sequentibus quoque de *Atrophia puerorum* verba facio, quapropter heic indico, me sub ætate infantili quoque intelligere puerilem, licet probe sciam, *Latinos nomen infantis* derivare ab *in & fari* & sub hocce nomine eos intelligere, qui fari sunt inepti, qui suas cogitationes cum aliis communicare nequeunt, sed quoniam plurimi celebratissimi medici & ii qui libros integros de morbis infantum scripsere, & illi, qui saltim dissertationes exaravere, sub nomine Atrophiæ infantum quoque puerilem pertractare solent, ego hac in re nil immutare, sed vestigia ipsorum premere & dissertationi meæ titulum *Atrophiæ infantum* imponere volui.

§. II.

Hæcce Atrophia in germanica lingua vocatur das verzehrende Wesen, das Abnehmen der Kinder, die Dürre, die Zehrsucht & in nonnullis Teutoniæ locis das Rücklein dicitur.

 tur.

tur. Mulieres medicinam mentientes, ſed non recte intelligentes, quæ a vulgo utplurimum doctoriſſarum titulo atque nomine ornantur ac nobilitantur, quamprimum infantem macilentum aſpiciunt, plenis buccis evocant das Kind habe die Miteßer: attamen harum vetularum pathologiæ fucatæ, abſurdæ atque fictitiæ non ſemper eſt adhibenda fides, neque earum experientiæ ſuperſtitioſæ facile dandus eſt locus. Nonnulli tamen extiterunt medici infimæ haud ſortis, qui novum hocce inventum non ſolum approbarunt, verum etiam novi morbi genere ornarunt, atque appellarunt hæcce corpora, quæ in poris cutis inveniunt, quæque pro animalculis vivis venditant *Comedones*, *Crinones*, *Dracunculos*. *Comedones* quoniam infantes atque pueros neceſſario nutrimento privant: *Crinones*, qui crinium forma apparent: *Dracunculos* nomine horriſono, ſed forma latente. Aſt quid hacce de opinione ſit ſentiendum in ſequentibus plura.

§. III.

Atrophia infantum eſt morbus, ubi tam partes internæ quam externæ debito ac neceſſario nutrimento deſtituuntur ob impeditum chyli ad Maſſam Sanguinis in haud ſufficiente quantitate greſſum, & ſic ſucceſſive contabeſcunt.

§. IV.

Differt *Atrophia* ab *Hectica* in eo, quod in hocce morbo tabida corporis conſumtio tantum conſtituat ſymptoma & ulcus aut Scirrhum & infarctum Lienis, Hepatis vel alius cujusdam partis pro cauſa agnoſcat, in Atrophia vero ſtricte dicta non modo hæcce non ſimili modo adſint, ſed quoque extenuatio corporis non ſit ſymptoma, ſed ipſe mor-

morbus & quidem idiopathicus. Differt quoque ab hectica ratione causarum; in atrophia enim infarctus tantum vel ad summum scirrhositas glandularum mesaraicarum; in hectica autem plerumque exulceratio cum febre aliisque symptomatibus subest. Porro ratione ætatis differt, hectica enim vera potissimum illos, qui pubertatem jamjam sunt transgressi, hicce morbus vero infantes, pueros ac puellas præcipue affligit atque excruciat. Quomodo differat a *Phthisi* probe quoque est annotandum, hujus causa scilicet semper latet in pulmonibus, ubi vera exulceratio adesse debet cum tussi humida & exspuitione materiæ fœtidæ purulentæ sanguinolentæ, ubi integræ vomicæ insimul interdum ejiciuntur, alias morbus pro vera phthisi non est declarandus, in Atrophia vero causa morbi latet in abdomine, ubi vel vermes vel ostiolorum vasorum lacteorum obstructio, vel glandularum mesaraicarum infarctus malum caussantur. Ab *Aridura* partium noster affectus quam facillime distingui potest, in illa enim unum vel aliqua tantum membra verbi gratia pedes, brachia &c. necessario destituuntur nutrimento atque exarescunt, idque utplurimum fit a Paralysi, in hoc vero non solum partes externæ, sed etiam internæ, in summa totum corpus depascitur. Distinctio quoque quædam est admittenda inter *Atrophiam* atque *Maciem*, siquidem in macie pinguedo tantum absumitur, in atrophia vero partes quoque musculosæ contabescunt atque exarescunt. A *Tabe* etiam differt, in qua omnes quidem partes emaciantur, sed longe ex aliis causis quam in Atrophia, scilicet a digestione depravata, a diarrhœa nimis diu durante, vel a fluxu cœliaco, Lienteria, Scorbuto, Gonorrhœa inveterata & chronica, nec non Lue venerea. Tandem

dem etiam diſtinguitur a *Rhachitide* vulgo der Engliſchen Kranckheit non ſolum in eo, quod hæc in noſtris regionibus plerumque ſequatur Atrophiam, ſed & quod in Rhachitide non ſolum corpus contabeſcat, verum & oculis ſeſe ſiſtant tumores & ſuperadcretiones artuum vel incurvatio tibiarum, ſpinæ dorſi, gibboſitas, coxarum excreſcentiæ, quæ vero omnia in Atrophia non ordinarie reperiuntur.

§. V.

Atrophiæ Infantum cauſam immediatam eſſe chylum in haud ſufficiente quantitate ad Maſſam Sanguinis delatum jam in deſcriptione Atrophiæ dixi. Ejus cauſæ vero ſunt vel vermes in inteſtinis hærentes & debitum nutrimentum abſumentes, vel obſtructio oſtiolorum vaſorum lacteorum vel ipſarum glandularum meſaraicarum infarctus aut ſcirrhus, quarum peculiaris, ſi corpus tenelluli infeſtat, diverſa introducit ſigna, ex quibus cauſa morbifica poteſt cognoſci, una etiam ab altera ratione periculi, quod corpori infert, diſtinguitur, quare alia atque alia eſt formanda prognoſis, tandem etiam cura non uno poteſt inſtitui modo ſecundum *Empiricorum* perverſum modum, ſed quum morbos curare nil aliud ſit, quam cauſas illorum exſtirpare, diverſa quoque ſecundum varietatem cauſarum eſt inſtituenda methodus medendi, diverſaque requiruntur remedia, de quo recte *Celſus* ſcribit *Lib. I. Præfat. p. m. 4. Neque enim credunt, qui rationalem medicinam profitentur poſſe cum ſcire, quomodo morbos curare conveniat, qui, unde hi ſint, ignoret.* Et non ſolum cauſam immediatam hujusque proximas medicus ſcire debet, ſed etiam omnes illæ, quæ haſce producere valent, quarum interdum multæ dantur, rationali medico haud debent eſſe incognitæ, quod

ſerio

ſerio inculcat ſapiens artis noſtræ parens, *Hippocrates de Arte XX. 4.* ubi dicit: *Eum recte eſſe curaturum, quem prima origo cauſæ non fefellerit.* Qua de re me recta ingreſſum eſſe via perſuaſus ſum, ſi tres ſpecies Atrophiæ conſtituam & cujuslibet pathologiam, diagnoſin, prognoſin atque curationem in ſpecie ſum pertractaturus.

§. VI.

Initium itaque faciam ab illa Atrophia, quæ originem ſuam habet a vermibus in inteſtinis hærentibus, ipſiusque ſigna diagnoſtica ſequentibus proponam. Conqueruntur tenelluli de variis abdominis doloribus ſpaſticis & maxime morſicantibus circa umbilici regionem, qui poſt paſtum paululum remittunt, imo interdum intermittunt, quia vermes tunc temporis accipiunt nutrimentum, quamprimum vero hocce eſt conſumtum, iterum incipiunt, tenellulorum inteſtina lancinare imo interdum corrodere, ſiquidem obſervatores multi in primis *Moronius in directorio medico practico* teſtantur, lumbricos inteſtina corroſiſſe & abdominis cavum ingreſſos, hocque modo dira, inſolita & enormia ſymptomata induxiſſe, qualia ſæpe a faſcino oriri putantur. Experiuntur porro varia tormina teneſmoidea, ut ſæpius deſidere cogantur, præſertim jejuno ſtomacho, quæ in primis ſunt præſentia, quando aſcarides in inteſtino recto hærent, ſicque nuper habui in cura puellulam trium circiter annorum, quæ atrophia laborabat cum teneſmo perpetuo atque ſtimulo inſigni ad urinam, ita ut etiam ſemper urina exſtillaret, ubi poſt uſum trium, ni fallor, granorum pulveris Maſſæ Pilul. Confortantium *Cl. Junckeri, Præceptoris mei honoratiſſimi*, ad modum Beccherianarum ex Aloë depurata, extractis amaris atque gummatibus reſinoſis

præparatarum, inſignis ascaridum copia evacuabatur, quibus eliminatis ſtatim ſtillicidium urinæ ceſſabat, & conamina teneſmoidea quoque non modo minuebantur, verum etiam paucis diebus poſt penitus ſilebant. Vexantur etiam crebrioribus vomendi conatibus, ſub quibus copioſus liquor aquoſus in os effunditur, id quod vulgus male ſanum vocat der Hertz-Wurm beſeige-ſie quo tunc temporis maxime affici ſolent, quando vermes nutrimento ſunt deſtituti, quamprimum enim ægrotantibus cibus ſuppeditatur, ſtatim conatus vomendi imminuuntur, imo plane ceſſant. Hæc recenſita ſymptomata exaſperantur, quando ægrotantibus ſalina, amara, balſamica, acida & ſimilia, quæ vermibus ſunt inimica porriguntur, quæ vero mox ſopiri ac demulceri poſſunt mellitis, ſaccharatis & lacticiniis, tamquam vermibus gratiſſimis. Quando ira commoventur ſtatim pejus ſe habent, & morſicationes experiuntur, quia bilis in inteſtinum duodenum eſt infuſa, quæ adverſa eſt vermibus. Vid. *Dn. D. Præſes, Præceptor ac Patronus meus omni honoris atque obſervantiæ cultu æternum colendus, in Praxi Sect. VII. Cap. XV. de Vermibus P. V. pag. 646.* Quod vermes vero hæcce incommoda pariant, & bilis ſtimulando id non perficiat, ex eo probo, quia qoſt aſſumtionem ſalium mediorum idem producitur effectus, quæ tamen in parca doſi data morſicationes tales haud producunt. Vid. *D. D. Præſes in Therapia Medica Cap. XIII. de Anthelminthicis p. 142.* Appetitus porro eſt vagus plerumque nimius, interdum vero etiam proſtratus, feruntur maxime in cibos ſiccos & potus frigidos, calida autem utplurimum reſpuunt. Nares perpetua mucoſitate imo excoriatione affectæ ſunt ob per-

petuum

petuum pruritum, frictionem & scalptionem, quibus frequentissimæ sternutationes interdum junguntur. Color faciei ex livido est pallidus, qui autem interdum mutatur in rubrum. Livescentia albugineæ tunicæ & concavitas oculorum interdum affectum hunc quoque comitantur. Siticulositas ingens adest, præsertim tempore matutino, sæpius vero etiam noctu. Fœtor oris & fæcum alvinarum est deterrimus & vix ferendus & alvus interdum laxa, utplurimum vero obstructa. Urina est turbida, album repræsentans colorem. Noctu dum dormiunt admodum sunt inquieti, crebris pavoribus concutiuntur, dentibus strident, quidam deliriis evigilant, alii convulsionibus epilepticis, vel plane singularibus symptomatibus afficiuntur, ut pro incantatis a non intelligentibus habeantur. Vermes vero talia mala producere posse sequentes docebunt casus. *Magnificus Dn. Pro-Rector, Hoffmannus, Patronus ac Præceptor meus summa animi reverentia ætatem mactandus*, aliquando *in Collegio Pathologico-Practico* enarrabat casum satis notabilem, ubi honesta quædam fœmina ex vicinia cum filio X. circiter annorum ad hancce pervenit urbem, qui miris motibus convulsivis quotidie circa vesperam est excruciatus, ut etiam multi homines tum ex studiosis tum civibus curiositatis gratia huncce videndi advenerint, & judicium tulerint, morbum esse ex fascino. Mater multos heic loci medicos in auxilium vocavit & ipsum *Magnif. Dn. Pro-Rectorem*, qui morbum ex vermibus oriri judicavit, variaque adversus hos sunt ordinata remedia, sed sine omni effectu, donec tandem *Magnif. Vir* jussit, ut clyster applicetur ex lacte atque melle, post cujus usum multi vermes sunt excreti, & æger, eliminatis hisce

hoſtibus, priſtinæ eſt reſtitutus ſanitati. Similem caſum mihi enarravit *B. Stabel, Medic. Doctor. & Civitatis hujus Phyſicus adjunctus* de puero, qui miris cruciatibus eſt vexatus, quorum cauſam calculum renalem eſſe alii medici dixere, & quoque per IV. annos remedia contra calculum dedere, ſed ſine effectu, donec tandem in conſilium vocatus eſt *B. Stabel*, qui affirmavit morbum ex vermibus oriri, eumque in finem ipſi anthelminthica propinavit; poſt quorum uſum lumbricus valde longus eſt excretus, & ſic calculus fictus una vice expulſus, & puer a talibus motibus in totum eſt liberatus. Ego quoque hac in re experientia nuper ſum edoctus, dum viſitavi puerum XIV. annorum, cujus parentes auxilium ſibi expetebant a *Clar. D. D. Junckero*, qui motibus convulſivis per aliquod temporis ſpatium valde vexatus erat. Ego, poſteaquam circumſtantias probe examinaram, cauſam morbi vermes eſſe adſtantibus non ſolum indicabam, verum & *Cl. Junckero* referebam, qui præſcribebat Eſſentiam quandam amaram anthelminthicam & pulverem purgantem, & poſt duos dies vermes erant enecati, ægerque cum priſtina ſanitate redibat in gratiam. Inſuper venter in infantibus talibus eſt turgidus, artus autem tam ſuperiores quam inferiores imo totum corpus extenuantur, ut macie quaſi pelluceant & ariditate crepent infantes, tempora enim collabuntur, coſtæ protuberant, ſcapulæ alarum inſtar prominent, accedente utplurimum febre lenta, quæ omnia maxime circa novilunium & plenilunium exaſperantur. Dixi totum corpus extenuari, nam quando unum latus ſaltim afficitur, caſus eſt rariſſimus, qualem referunt *A. N. C. Dec. 2. an. 5. obſ. 136.* ubi ſcribunt: *Puella VII. annorum, mercatoris filia, nunc ab*

anno atrophia laborare cœpit, & quidem unius lateris ſcilicet ſiniſtri; quod latus ab axillis usque ad calcem ita emaciatum eſt, ut nihil præter oſſa & cutem appareat, altero latere bene & naturaliter ſe habente. Hæcce ſunt ſigna ex quibus vel omnibus vel ſaltim plurimis conjunctim ſumtis firmiter concludere licet, *Atrophiam ex vermibus* eſſe præſentem.

§. VII.

Confero me nunc ad diagnoſticam pertractationem ſecundæ ſpeciei Atrophiæ, cujus cauſa ab obſtructione tunicæ villoſæ inteſtinorum eſt derivanda. Hæc Atrophia cum antecedenti & ſubſequenti ſigna nonnulla habet communia, quædam autem propria. Sic tumor abdominis, reliqui corporis marcor ac contabeſcentia, ſitis magna, uti in illis ſic etiam in hac adſunt, in eo vero latet diſtinctio, quod in hac nulli adſint in abdomine nodi atque tophi, nullæque morſicationes, multo minus motus convulſivi; dein alvus heic quam maxime eſt fluxilis cum rejectione ciborum ſemidigeſtorum, in aliis Atrophiæ ſpeciebus e contra utplurimum ſicca. Febris non ſemper adeſt, & quando occurrit, longe lenior deprehenditur.

§. VIII.

Accedo tandem ad tertiam Atrophiæ ſpeciem, quæ originem ſuam habet ab obſtructis glandulis meſenterii, quæque eſt frequentiſſima, ejusque diagnoſin brevibus tradam. Uti in infantibus facilius eſt vermium præſentiam cognoſcere, quam in adultis, ſic etiam glandularum meſaraicarum obſtructio longe facilius in puerili ætate conſtitutis, quam in adultis cognoſcitur, ſæpius enim in his obſtructioni meſenterii cauſa morbi adſcribitur, licet poſt

 mor-

mortem hepar vel lien ſcirrhoſum ſit inventum, & e contrario ſæpius infarctui vel ſcirrho hepatis aut lienis morbus adſcribitur, ubi poſt mortem glandulæ meſenterii obſtructæ inveniuntur. Sic affert *Tulpius Lib. II. C. XXXII.* exemplum, ubi glandula meſenterii tantam habuit magnitudinem, ut poſt mortem cadavere ſecto ſteatoma in meſenterio fuerit inventum, quod bilanci impoſitum XVIII. libras ponderavit, licet omnes ſibi certe imaginati ſint, ægrotantem Hydrope laborare. Plura talia exempla legi poſſunt apud *obſervatores*. In infantibus, puellis ac pueris languor totius corporis ac flacciditas adeſt, quæ in dies invaleſcit, torpor animi, faſtidium omnium rerum & ſumma ſenſibilitas, ſomnus eſt levis & inconſtans, appetitus plerumque eſt maximus, in deſperato malo vero proſtratus, frigida amant, calida fugiunt, poſt aſſumtum cibum inſignem anguſtiam atque moleſtiam percipiunt, color faciei eſt depravatus, cum aliquali ejusdem inflatione & labiorum pallore, oculi non amplius uti antea fulgent, poſt ſomnum interdum palpebræ tument, & reliquæ partes corporis externæ emarceſcunt, alvus modo eſt lubrica modo ſicca, utplurimum vero ſicca, urina craſſa eſt, aliquoties plane chyloſam illam obſervari, abdomen eſt turgidum, tenſum atque durum, & ſi tangimus, multos nodos percipimus, interdum in progreſſu morbi flacceſcit, ante mortem vero quod totum abdomen ſit collapſum nuper in puero vidi, adeſt quoque ſitis cum ſiccitate multa oris, inprimis ſi jam febris eſt præſens, quæ autem ſi adeſt, per noctem maxime affligit, Hæc ſymptomata ſi nimium ſumunt incrementum, nec convenienti medicina illo-

illorum atrocia impeditur, ſuccedit vera febris lenta aliquando hectica cum inſigni virium proſtratione.

§. IX.

Tradita nunc diagnoſi, me ad pathologicam explicationem converto. Prioris ſpeciei Atrophiæ cauſa, ut in antecedentibus dixi ſunt vermes, in Ventriculo atque inteſtinorum canale ſtabulantes, quorum ſecundum plurimorum atque celebriorum medicorum aſſertum tres tantum dantur ſpecies, licet alii quatuor, alii quinque, alii vero adhuc plures allegent atque recenſeant. Quidam ſunt teretes longi, quibus ob ſimilitudinem, quam cum lumbricis terreſtribus habent, nomen lumbricorum imponitur. Alii ſunt lati & vel ſolitarii ſeſe volutant, ad quorum claſſem cucurbitini, ſemine cucurbitæ ſimiles, referuntur, vel catenatim ſubinde cohærent, & e latitudine ſua in longitudinem multarum ulnarum diducuntur. Alii ſunt teretes breves, qui aſcarides vocantur, & vermiculis caſei ſimiles ſunt, qui ſaltum facere ſolent, ſed talis motus in hiſce aſcaridibus non ita deprehenditur, licet denominationem inde nempe ab ἀσκίω moveo accepiſſe videantur. *Vid. Cl. Junckerus in Conſpectu Medic. Theoretico-Practicæ Tab. CVIII. p. 843.* Hi ultimi in inteſtino recto utplurimum ſtabulantur, ubi ſenſibilem moleſtiam, titillationem, pruritum & teneſmum inferunt. De cauſis vermium multum adhuc inter medicos diſputatur, quorum ſententias ſi quis legere cupit evolvat *Harvei Exercitationes & Chriſt. Frid. Garmanni tract. Quod omnia ex ovo, B. Wedelium in Pathologia Dogmatica Sect. II. Cap. V. Varronem L. I. de re ruſtica Cap. XII. Joſephi de Aromatar. epiſtola elegantiſſima Libr. de rabie contagioſa præfixa, Schenckium in diſſ. de vermibus inteſti-*

testinorum. Ego verissimum esse arbitror, illorum causam efficientem esse seminium quoddam, ab extra in corpus per cibum & potum vel alio modo delatum, quod vero enutriri potest, quando cibi in primis viis non recte concoquuntur, sed putrescunt, observari enim licet vermes in illorum corporibus produci, in quibus actus digestionis est depravatus, qui multos cibos mucidos, dyspeptos, saccharata, mellita, aliaque dulcia magna in quantitate comedunt, quae assumta si non recte digeruntur, plus justo diutius in primis viis haerent atque putrescunt, ubi successive copia quaedam vermium generatur. Heic objicere mihi quidam posset, ac si dulcia non bonum pabulum essent pro vermibus, sed illos necaret, & quidem innixus asserto *Scipionis Mercurii L. de Obstetric. C. LV. p. 819.* qui statuit, dulcia nauseam parere vermibus, & potius proventum eorum impedire quam radicem protendere, ast vero merito hancce sententiam falsam esse arbitror, quia non solum fere omnes medici contrarium asserunt, verum & omnibus mulierculis est notum, quod illi infantes, qui dulcibus nutriuntur, non solum multos vermes in intestinis plerumque foveant, verum & in capite sane non paucos pediculos. Si vero aliquando inde necarentur, quod tamen erit rarissimum, fit per accidens ob superfluum nutrimentum, id quod confirmat *D. D. Praeses in sua Therapia medica Cap. XIII. de Anthelminthicis p. 141.* Multo citius vero vermes generantur, si cibi, qui assumuntur, jam putredinem quandam contraxere, observavi enim aliquoties, quod, si nutrices aut vetulae dentium carie laborent, vel os non quotidie aqua pura colluant, ut certa quantitas cibi intra dentes haerens maneat atque putrescat, vel alia oris labe uti fistula, ulcere sint

affe-

affectæ & cibos infantum masticent, quam facillime in infantum corporibus producantur vermes. Lac quoque symbolum suum confert, inprimis si ob debilitatem Ventriculi infantum lac justo diutius in illo stagnat, quod fit, quando infantes a natura nimis sunt debiles, aut lac nimis est crassum atque viscosum, aut mammæ fere semper offeruntur, & sic plus justo ingeritur, quam ventriculus imbecillis ferre potest. Vermes vero ex lacte produci, quotidiana loquitur experientia, quando enim lac recens ponimus in locum calidum, post aliquot dies vermes in illo generantur, item in caseis, qui nihil aliud sunt quam pars lactis coagulata, sæpissime vermes reperiuntur. Obstructio alvi etiam multum contribuit; alvo enim obstructa fæces ob diuturnam moram putrescunt, & ex hac putredine procreantur vermes, & hocce modo ascarides inprimis suum capere ortum opinor. Hi vermes si in ventriculo ac intestinis hærent, absumunt maximam chyli portionem, ita ut pauca quantitas saltim perveniat ad massam sanguineam, quæ efficit, ut infantes adhuc subsistere possint; si enim nullus chylus adportaretur ad sanguinem, infantes post breve tempus diem obire supremum cogerentur.

§. X.

Jam alterius Atrophiæ speciei causas investigabo. Oscula vasorum lacteorum sæpius in infantibus obstrui & amurca quadam viscida glutinosa & solidescentis naturæ aliquando facta obliniri multi medici & anatomici, qui infantes, tali modo obsessos, post mortem dissecuere, observarunt. Radices enim vasorum lacteorum admodum sunt tenues, imo adhuc tenuiores, quam in canibus, quia in his sunt pauciores quam in hominibus, (vid. Clar. *Heisteri Com-*

C *pendi-*

pendium anatomicum, edit. alter. p. 64. & delineationem ipsius Tab. II. Fig. 8.) quæ facillime materia quadam obstrui, vel adstringente quodam constringi possunt. Deinde etiam ex aliis observationibus sana ratione satis superque concludere licet, atrophiam præsentem non ab obstructis glandulis dependere, sed ex alia causa originem ipsius esse derivandam, quando scilicet observamus, infantes quosdam atrophia in summo gradu laborantes, brevi temporis spatio leviter detergentibus & abstergentibus lenissimisque laxantibus ab hocce malo liberari; ita nuper militis cujusdam uxor pro sua puella, quæ VII circiter erat annorum, auxilium a *Cl. Dn. D. Junckero* petebat, quam ego cum sorore, quæ variolis tunc temporis laborabat, visitabam, hujus abdomen valde erat distensum ac tumidum cum œdemate pedum atque superiorum partium marcore, cui *D. D. Junckerus* præscribebat pulverem incidentem atque abstergentem, ex tartaro vitriolato Tachenii & conchis cum succo citri recentis imbutis, nec non pilulas suas confortantes superius jam memoratas, post quorum remediorum usum insignis quantitas humoris mucosi, tenacis atque viscidi per alvum excernebatur, & paucis diebus præterlapsis, iterum, quod valde mirabar, cum valetudine redibat in gratiam. In hocce casu causa Atrophiæ haud erant vermes, nam nulli excernebantur, & ægra tamen reconvalescebat: infarctum vel scirrhum glandularum mesaraicarum non fuisse, nullus sane prudens medicus in dubium vocabit, quippe illis, qui praxin medicam exercent, est notissimum, quam difficile sit, longumque requirat temporis intervallum infarctum cujusdam partis corporis humani optimis atque congruis pharmacis resolvere, sic

ut

ut interdum ad glandularum mesaraicarum infarctum discutiendum trimestre, quadrimestre anni, imo adhuc longius requiratur spatium, dein scirrhus, si vere talis est, utplurimum nullam admittit sanationem, sed inter morbos incurabiles habet locum, quapropter merito concludo, causam fuisse obviscatio ostiolorum ductuum lacteorum, quia mucus viscidus excernebatur, & quoniam ægra tam brevi tempore a morbo liberabatur. Causæ vero quæ hanc obstructionem causantur sunt variæ, primo omnia mucida, viscida, lac coagulatum & crassum, panis calidus, placenta non bene fermentata, pulmenta crassiora ex farina triticea, pinguedines, ut vervecinæ, facile in coagulum abeuntes, & ejusmodi generis plura, quæ omnia facultate pollent obviscandi atque obstruendi parva illa ostiola ductuum lacteorum, inprimis si illis, qui jam potui sunt adsveti, non potus dilutus atque sufficiens porrigatur, ut cibi assumti satis dilui possint, quo bonæ notæ chylus ex ipsis præparetur, qui commode vasa lactea intrare atque penetrare queat. Dein hocce malum quoque causatur imprudens adstringentium, inprimis martialium usus, quæ facultate pollent hæcce ostiola constringendi, ut accessus chyli successive præcludatur, sed etiam ipsas glandulas mesaraicas indurandi atque obstruendi, ut taceam reliqua mala, quæ ex abusu horum remediorum in reliquis corporis visceribus sua trahunt incunabula. Salium mediorum nimium usum quoque ad malum hocce procurandum suum conferre symbolum medici quidam observarunt, & quidem eam potissimum ob rationem, quoniam fibræ tenellulorum sunt tenues atque imbecilles; salia neutra vero uti tartarus vitriolatus, arcanum duplicatum, sal anglica-

C 2 num,

nium, nitrum antimoniatum, ſal Sedlicenſe, ſal mirabile Glauberi, & quæ hujus generis ſunt plura, ſtimulant atque nonnunquam conſtringunt fibrillas, & hoc modo poſt longum atque in magna doſi adhibitum uſum horum ſalium oſtiola vaſorum lacteorum conſtringuntur. A nimia adhibitione terreorum abſorbentium, uti ſunt conchæ præparatæ, corallia, lap. ſ. oculi cancr. &c., quoque obſtrui poſſe foramina vaſorum lacteorum firmiſſime opinor, obſervarunt enim obſervatores, qui corpora illorum cultro anatomico disſecuere, quibus abſorbentia in nimia doſi tam a medicis quam ab aliis ſunt propinata, quod cruſtæ quædam, ſolideſcentis materiæ tum in Ventriculo tum etiam in annexis inteſtinis tenuibus oculis ſeſe ſubjecerint, quæ vix ab horum ſubſtantia divelli potuerunt, ſicque non ſolum in ventriculo ſeparationem liquoris gaſtrici prohibuerunt, verum & oſtiola vaſorum lacteorum clauſere, ut ſic chylo aditus ad ſanguinis maſſam fuerit præcluſus. Accedit & illud, quod quædam terrea abſorbentia imbuta ſint vi quadam leniter conſtringendi, ſi itaque perveniunt ad inteſtina in nimia quantitate oſtiola ductuum lacteorum etiam poſſunt conſtringere, hoc modo ſucceſſive illa obſtruere. Poſſet heic quidam mihi objicere: abſorbentia abſumunt acidum & hoc modo generatur ſal medium, quod pollet virtute incidente & in pauca doſi infantibus non nocet, atqui in ventriculo eſt acidum, ergo illud abſumunt; major & minor haud poſſunt negari, ergo concluſio etiam ſequeretur; aſt enim vero merito heic limito propoſitionem minorem, & dico, ſi acidum ſemper adeſt in ſufficiente quantitate, qualis requiritur ad illam proportionem terreorum, quæ datur, tunc ſemper generatur ex con-

jun-

junctione horum corporum ſal medium, ſed hoc non reperitur, quando abſorbentium nimia quantitas aſſumitur, ergo etiam non ſaturantur acido & ſal inde fit neutrum ſive digeſtivum. Dein, etiamſi generetur ſal medium, hoc noxam inferret, quoniam nimia copia adeſſet ex nimio uſu abſorbentium orta, hæc enim ſi recte ac parce adhibentur, numquam nocent. *Sylvius in praxi Lib. I. Cap. 16.* annotavit, atrophiam ortam fuiſſe a Dyſenteria diuturna & exulcerata, forte ob cicatrices in oſtiolis vaſorum lacteorum factas, & *Magnif. Hoffmannus in diſſert. de Atrophia* allegat caſum de matrona quadam nobili in Belgio, cui loco mercurii dulc. ab imprudenti famulo-pharmacopœo mercurius ſublimatus corroſivus quum fuerat exhibitus, poſt maxima ventris tormina tandem exulcerationem oſculorum vaſorum lacteorum incurrit, & deinceps totius corporis atrophiam atque maciem extremam, atque ea aliquot menſes poſt miſere periit.

§. XI.

Tertiæ Atrophiæ ſpeciei cauſam inveſtigaturus primum moneo, meſenterium in ſe & ſua natura ad morbos ſubeundos eſſe idoneum, quia multis vaſis ſanguiferis, varias anaſtomoſes arcus & inſulas conſtituentibus & multis glandulis conſtat, quæ inter membranas locatæ, multaque pinguedine ſunt circumdatæ, quæ fibras vaſorum glandularumque reddit laxas, ut non tam vegetus ſit tonus in hiſce partibus & per conſequens humores, qui per ea fluunt, non expedite propellere poſſint, & ſic obſtructionibus anſa ſuppeditatur, quæ eo citius oriuntur, quo magis motus corporis negligitur, & per varia in diæta vitia tonus partium debilitatur. Vid. hac de re plura in *Magnif. Hoffmanni diſſ.*

de febribus mesentericis, in *Martino Martini Libr. de morbis abstrusis mesenterii*, *Sylvio Prax. de intestinorum doloribus*, *Fernelio Libr. II. C. VIII. Horstio Libr. II. observ. 8. 4. Mercato Tom. III. Lib. I. C. XVII.* Causarum, quibus glandulæ mesaraicæ obstructionem quandam pati possunt magna est farrago. Primum locum meretur nominata debilitas mesenterii, quæ major evadit, quando hæreditaria concurrit dispositio, observavi enim, quod imbecilles ac debiles parentes tales quoque habuerint liberos, & in qua parte pater vel mater debilitatem aut etiam actualem læsionem habuerit, in eam quoque liberi utplurimum incurrerint, ita ut experientia doceat, atrophiam quoque, uti Rhachitis sive morbus sic dictus Anglicus, familiis quibusdam esse proprium, cujus causam etiam pono in debilitate partium solidarum.

§. XII.

Infantes nuperrime nati sæpius afficiuntur Atrophia, ita ut corpora eorum omni fere carne privata adeo flaccida sæpe cernantur, ut ossa vix musculis tegantur, & vulgus in eo versetur errore, tales infantes primis diebus post partum ab incolis subterraneis permutatione facta ad se, uti dicunt delatos, suos e contra, ante sacri baptismatis adspersionem clam sublatos esse, unde tales quoque Wechsel-Bälge vocant. Hujus causam obstructionem pororum cutaneorum esse putat *Cl. Dn. D. Chuden in scripto, cui titulus: Methodus nova præservandi & curandi Atrophiam seu Maciem Infantum* dum scilicet transpiratio non posset fieri in utero materno multæ impuritates in sanguinis massa colligerentur, quæ nutrimentum bonum acrimonia sua conspurcarent, hocque modo impediretur, quo minus corpus

pus tenelluli incrementum capere possit. Licet non negare audeam, quod a transpiratione prohibita multi morbi infantiles sua trahant incunabula, multique viscidi atque acres colligantur humores, qui etiam interdum obstructionem mesenterii causari possunt, in primis quando vitium in diæta commissum accedit; attamen non possum cum hocce *Viro doctissimo* obstructionem pororum cutaneorum pro causa immediata sive proxima Atrophiæ, uti ille venditat, habere, sed saltim pro causa remota, quæ occasionem suppeditat, ut obstructio in mesenterio fieri possit, & si hæc adest tum primo oritur Atrophia. Si enim verum esset assertum *Dn. D. Chuden* sequeretur, ut omnes infantes, quotquot hanc aspicerent lucem, deberent, nisi sæpius essent loti, accipere Atrophiam, quod vero contra omnem quotidianam experientiam, scribit enim *Vir clarissimus in scripto cit. §. XII.* quod omnes infantes, quotquot nascerentur, habeant obstructos cutis poros tali materia, quæ vocatur crinones obsessos.

§. XIII.

Haud possum supersedere hac occasione illius opinionis facere mentionem, quam non solum vulgus, sed etiam multi celebres medici fovent de viscosis illis recrementis, quæ in §. *præced.* nominavi, dum putant, illa esse vermes vitam possidentes, qui causa essent Atrophiæ, quia bonum nutrimentum, quod tenelluli ex lacte ac cibis accipiunt, sufferrent. Inter fautores hujus sententiæ maxime eminet *Celeb. Ettmüllerus*, qui per microscopium eos vidisse gloriatur, eorumque figuram in *Operibus suis* tradidit, ubi illos nominat vermiculos seu animalcula viva, coloris subcinericii, cornibus seu potius antennis binis

lon-

longe prominentibus instructos, oculis rotundis, crassiusculis cum cauda oblonga, in fine villosa, uno nomine aspectu horrida. Heic primo quæritur, an ipse non hæccce recrementa jam pro vermibus habuerit, priusquam per microscopium illa contemplatus fuerit, ut dein sibi talem figuram repræsentaverit, quippe mihi plures sunt noti, qui per microscopium omnes tales figuras videre possunt, quas sibi antea sunt imaginati, postea licet verum esset, quod *Ettmullerus* talia animalcula viva in quodam subjecto viderit, haud tamen sequitur, recrementa illa tam in infantibus quam pueris repertibilia in omnibus esse vivos vermes, multi enim medici vermes vivos non potuerunt videre, licet in multis subjectis illa recrementa tam nudis oculis quam per microscopium contemplati sint, imo ego ipse vitam ac motum illos habere haud vidi. Quare potius cum aliis medicis statuo, in infantibus neonatis nec non ætate provectioribus, in quorum poris tale quid reperitur, quod vocant crinones, utplurimum esse excrementum quoddam viscosum, quod gestationis tempore collectum, & in balneo post partum haud recte est abstersum, quodque dein, quando infantes crescunt, & per transpirationem non noxia expelluntur recrementa suum capit augmentum. Interim penitus inficias ire nolo, nullos plane dari casus, ubi non vera adessent animalcula, cum medici quidam ea observaverint, verum enim vero credo in paucissimis subjectis saltim illa esse præsentia, & quidem in illis, in quibus humores nimis sunt depravati, in spurcitate externa vivunt, & materia illa viscida & excrementitia in poris cutaneis hærens in putredinem abit, ut sic ex ea generentur vermes.

§. XIV.

§. XIV.

Alia causa Atrophiæ hujus est nimia voracitas, cui teneri sunt dediti, quæque a parentibus per hæreditatem ipsis sæpe est donata, hæcque inprimis nocet, quando cibi admodum sunt mucidi ac viscidi, ut sunt panis recens vel haud bene coctus, pulmenta farinacea, caseus durus, carnes bubulæ annosæ, valde & dense fibrosæ, exsuccæ & macræ, pisces marini, carnes fumo induratæ &c. quæ non bene in ventriculo tenellulorum concoqui possunt, ut bonus eliciatur chylus, quique separatur est crassus & minus idoneus perveniendi per glandulas mesenterii ad M. S. sed successive in iis portio stagnat, & cum tempore in totum obstruuntur. Hoc eo citius fit, quando potus non est purus ac dilutus, sed multis particulis terreis minus solubilibus refertus, uti sunt quædam aquæ & si cerevisiæ novellæ, crassæ, feculentæ & corruptæ, vina acida, rancida & immatura assumuntur. Motum si pueri vel puellæ non habent, sed semper in uno loco sedere debent, quoque suum confert symbolum, quippe tunc digestio non rite peragitur & humores crassi haud fiunt fluxiles. Cibi acidi adhuc plus nocent quam mucidi, a quibus in *Lusitania* uti *Cl. Londinensium Medicus, Fridericus Slare in A. E. L. anno 1716. Martii p. 142.* refert, frequentissime oritur atrophia. Dantur quoque observationes, ubi infantes vel pueri atrophia sunt affecti, quando aliquoties noctu, dum fuere calefacti & sudore perfusi, frigidus potus ipsis est datus, qui chylum, si adhuc quidam in ventriculo vel intestinis hæret, coagulat, & præterea etiam vasa lactea & glandulas mesenterii constringit. Sic exstat in *A. E. L. an. 1701. Novembr. p. 522.* quod multi pue-

ri cum prætumido abdomine & contabeſcentia corporis ad curandum ſint oblati, ubi nulla alia cauſa inveniri potuit, quam quod noctu potum frigidum aſſumere fuerint adſueti. Febres intermittentes uti ſunt quotidiana, tertiana, quartana, ſi invadunt infantes, & a medicis imprudentibus cum cortice chinæ, croco martis adſtringente, alumine vel aliis adſtringentibus ſupprimuntur, priusquam cauſa morbifica eſt remota, tunc preſſo pede ſequitur atrophia, quia non modo cauſa morbifica febris in corpore relinquitur, quæ variis noxis anſam præbet, verum etiam oſtiola vaſorum lacteorum, ipſa chylifera vaſa, nec non glandulæ, per quas hæc tranſeunt, nimium conſtringuntur atque obſtruuntur, hocque modo chylo aditus per ductum thoracicum ad M. S. præcluditur atque impeditur. Hoc etiam fieri ſæpius in praxi conſtitutis licet obſervare ab adſtringentibus, in diarrhoeis tam a vulgo quam medicis ſtatim in principio adhibitis. Opiata non recte uſurpata multum quoque conferunt ad procreandam atrophiam, quippe tonum omnium partium nimis relaxant, & per conſequens vaſorum lacteorum & glandularum meſaraicarum, quarum tonus ſi eſt dejectus chylus adfluens non rite propellitur, ſed in illis ſtagnat. Achores, tinea capitis, cruſta lactea, quando per frigus vel mala medicamenta retropelluntur, & materia illa acris fertur ad meſenterium, glandulas ibi ſitas conſtringit, ita referunt *Act. Medic. Berol. Vol. IV. an. 1718. p. 54.* exemplum, ubi puella V. annorum ex achoribus & ſcabie retropulſis, Atrophia cum febre abdominisque duritie eſt afflicta.

§. XV.

Magnus numerus infantum in noſtris regionibus quo-

quoque morbo hoc admodum pernicioſo infeſtatur ab uſu potuum nimis ſpirituoſorum, inprimis ſpiritus vini vel frumenti, qui a multis parentibus, & heic Halæ præſertim a ſalis coctoribus qui vocantur *Hallorum* tenellulis in cunis interdum adhuc jacentibus ad roborandum corpus datur, quantum vero exinde oriatur damnum, firmisſimis argumentis hiſce hominibus haud eſt perſuadendum. Interim credunt, ſi infantes omni carne privantur, morbum eſſe ex faſcino, tamque abſurda loquuntur, ut illi, qui melius hocce intelligunt, aures obſtruere interdum neceſſe habeant. Hac de re inter alios ſcribit *Celeb. Coſchwitzius, Fautor ac Præceptor meus honoratiſſimus in ſua Pathologia: Potus ſpirituoſi, qualis eſt Spiritus Vini, abuſive uſurpati, chylum non modo turbant, & ad ſpiſſitudinem diſponunt, ſed glandulas ventriculi & inteſtini duodeni conſtringendo, Menſtrui ſalivalis acceſſoriam eructationem, pro meliori chylificatione requiſitam, impediunt atque ſupprimunt. Cujus rei ſæpiſſime in praxi quotidiana plurima occurrunt teſtimonia de infantibus atrophicis, qui tales, nimis credulæ ſuperſtitionis argumento, per incantationem aut faſcinum creduntur ac ſupponuntur; cum tamen, facta debita cauſarum exploratione, dilucide pateat, ipſos parentes incantatores fuiſſe, & ſub perverſa ac intempeſtiva actum concoctionis promovendi cura, infantes tenellos ad hoc malum diſpoſuiſſe.* Concentrata ſpirituoſa vero, uti eſt ſpiritus vini, vario modo in corpus humanum agunt, primo enim coagulant chylum ac reliquos humores, quando enim adjicicimus ſpirit. vini vel frumenti rectificatum lacti, caſeoſa materia decedit ad fundum, cum itaque chylus fere nil aliud ſit, quam lac, hunc quoque coagulare poteſt. Idem

 fit

fit cum ſanguine, ex vena recenter emiſſo, ſi ipſi admiſcetur ſpirit. vini ſtatim ſeroſa pars ſecedit a parte craſſa, quod alias primum fit poſt ſemihoræ ſpatium, ſi ſanguis libero aeri exponitur, quare in corpore noſtro ſimili modo poteſt coagulare ſanguinem, ut inde varii infarctus ac ſcirrhi ſua trahant incunabula. Cur autem ſpirit. vin. humores corporis noſtri coagulet varii medici ac chymici variam allegant cauſam, mihi vero eſt probabiliſſima dependere illud ab acido, quod eſt in ſpirit. vini, innixus experimento, quod allegat *Ill: Stahlius in Zymotechnia ſua p. 122* ubi per injectionem ſalis cujusdam alcali in ſpirit. vini ex inde produxit verum ſal medium ſive digeſtivum. Salia media vero ex nullis aliis principiis eſſe conflata, quam ex ſale alcali & acido quodam, illis eſt notum, qui principia chymiæ primis ſaltim labris guſtarunt. Deinde etiam ſpirit. vini conſtringit partes ſolidas & hoc modo ſalivæ ſe- & excretionem cohibet, qui humor ad digerenda alimenta admodum utilis & neceſſarius eſt, conſtringit etiam glandulas in ventriculo ſitas, liquorem gaſtricum ſecernentes, ſimile officium cum ſaliva habentem, conſtringit quoque vaſa lactea & glandulas meſenterii, & ſic chyli aditum ad M.S. prohibet. Spiritum vini vero fibras conſtringere poſſe variis experimentis illuſtrari poteſt. Quando enim aſſervare cupius partem quandam mollem corporis humani, imponimus illam ſpiritui vini, & ſic per XXX. & plures annos a putredine præſervari poteſt, nullam aliam ob rationem, quam quod pori carnis conſtringantur & hoc modo aeris ingreſſus quodammodo præcaveatur. In vulneribus ac hæmorrhagiis externis quoque ſe ſtypticum probat, quando ſcilicet ca-

lidus

lidus applicatur, sanguinis fluxus statim sistitur, quia tubuli sanguiferi constringuntur, & sanguis, qui in ipsis reperitur, coagulatur. Hæcce phoenomena itidem dependent ab acido, quod continet spiritus vini. Similem effectum constrictorium in glandulas mesenterii præstitisse & hocce modo Atrophiam produxisse aquas cum vino destillatas observavit *Ioan. Iacob. Wepfferus in observ. medico-practicis, de affectibus capitis in & externis observ. CXVIII.*

§. XVI.

Prognosin in morbis dare est difficillimum, quoniam variæ causæ externæ possunt bonum exitum, quem medicus prædixit, alterare atque prohibere, quando vero malum exitum nuntiavit, per naturæ vires vel aliis ex rationibus causa morbifica interdum vincitur. Interea aliquando medicus firmam potest dare prognosin, si recte morbi genium atque causas perscrutatus est, talibusque, si spes salutis adest, instructus est remediis, quæ causam morbi removere valent, eaque debito modo adhibere ipsum non latet, & ægrotis serio inculcat illas res, a quibus tamquam noxiis abstinere debent, hique medico faciles præbent aures & obsecundant, & Deus O. M. sua benedictione adest.

§. XVII.

Lumbrici si in intestinis tenuibus hærent facilius æque possunt necari, ac si sedem suam habent in crassis, & licet remedia anthelminthica, quando ad crassa perveniunt, intestina cum fæcibus alvinis sint mixta, & maximam efficatiam amiserint, tamen per clysterem infra commendatum quoque possunt vita privari. Heic dicere aliquis

 posset,

possent, lumbrici in intestinis crassis hærentes non possunt absumere chylum & hoc modo producere atrophiam, quia nullus adest, sed respondeo, chylum utique in intestino colo adesse, & separari, ac in vasa lactea ibidem sita vehi, quia hæc nudis oculis in canibus possunt videri, & quod inprimis assertum meum probat, sunt observationes illæ, ubi in hectica aliisque morbis, in quibus ægroti neque ingerere neque digerere potuerunt, clysteres nutrientes ex lacte ac saccharo sunt adhibiti, post quorum usum ægri sunt recreati & quodammodo nutriti, si itaque nulla vasa lactea in intestinis crassis essent, clysteres nutrimentum corpori præbere haud potuissent, quia ad intestina tenuia ob magnam valvulam Bauhini pervenire haud possunt. Vid. *Magnif. Hoffmannus in Medicinæ rational. systemat. Tom. I. part. II. Cap. VI. §. XIII. & XIV. p. m. 195.* Accedit & illud, quod raro quædam lumbricorum copia in intestinis crassis hæreat, ubi simul in tenuibus non quidam essent præsentes, quare hi devorando chylum id adimplent, quod illi præstare haud valent, ut ex multa consumtione chylosi succi tandem oriatur atrophia. Ascarides difficilius quoque lumbricis in intestinis tenuibus stabulantibus per remedia oretenus oblata excernuntur. Vermes qui vocantur lati, quia communiter universum intestinorum systema occupant, ac in admodum magna copia adsunt, expulsioni pertinacissime solent resistere. Insuper adhuc indicandum est, vermes in intestinorum canale hærentes, cujuscunque generis sint, non una vice posse necari, sed succesive, ita ut aliquot dies imo interdum hebdomades ad illos expurgandos requirantur. Quando vero in totum sunt expulsi & præterea nulla obstructio vasorum lacteorum vel

glan-

glandularum meſaraicarum eſt præſens, æger poſtea, niſi atrophia nimis ſit inveterata, facile poſt adhibita alimenta nutrientia cum priſtina valetudine poteſt redire in gratiam.

§. XVIII.

Secundæ Atrophiæ ſpeciei, quæ ab obſtructione vaſorum lacteorum dependet, prognoſin quod attinet, illa eſt curatu facillima, quando ſcilicet cauſa ipſius eſt tenax ac viſcidus quidam mucus, qui oſtiola vaſorum lacteorum obſtruit. Hic facili negotio per remedia incidentia, reſolventia, & diluentia ſuccesſive reſolvi & poſtea lenibus laxantibus ex inteſtinorum canale educi poteſt. Quando vero oritur ab imprudenti adſtringentium, vel etiam nimio uſu ſalium, vi conſtringente præditorum, multo longius utplurimum requiritur tempus ad curandam Atrophiam, quippe fibris conſtrictis non tam facili negotio per humectantia ac relaxantia remedia elater ac tonus, quem antea habuere, poteſt reſtitui, ſed continuatus illorum medicaminum requiritur uſus. Origo noſtri morbi ſi adſcribenda eſt abuſui remediorum abſorbentium, & malum jam diu duravit, ut materia ſoliditatem quaſi acquiſiverit, in arte noſtra non eſt poſitum, ut ſtatim cauſam hancce removeamus, ſed ſi ſpes ſalutis adhuc adeſt, diu cum medicaminibus eſt continuandum, multi vero vitalia linquunt lumina. De ea Atrophia, quæ oritur poſt dyſenteriam ab eroſis oſtiolis vaſorum lacteorum prognoſin format *Celeb. quondam Lipſienſium Medicus, Langius, in ſuis Oper. Part. II. Diſp. XXI. p. 279. dum dicit: Quodſi atrophia a conſolidatis vaſorum lacteorum orificiis perque citatricem clauſis oritur, curam certe nullam ad-*

admittit, sed tanquam lethalis Deo atque Fato est commendanda.

§. XIX.

Atrophia, quae oritur a glandularum mesaraicarum obstructione curatu est difficillima, quippe humor stagnans partemque obstruens non facili negotio potest resolvi ac discuti, sed admodum longum utplurimum requiritur tempus, & quando diu remedia sunt continuanda, infantes vel etiam pueri medicamenta tamquam res ipsis admodum ingratas respuunt, sicque medicus finem suum assequi haud valet. Malum quando est inveteratum, non solum mesenterium, sed saepius etiam aliae partes internae uti Hepar, Lien, Pancreas, Renes atque Pulmones sunt infarctae ac scirrhosae, uti sectiones atrophicorum ostendunt. Vid. *A. N. C. an. 4. obs. 77. & Act. Medic. Berol. Decad. I. Vol. VII. p. 77. & 78. nec non Decad. II. Vol. II. p. 83.* & tunc raro aut nunquam curatur. Febris lenta quando jam praesens est, impossibile fere est ea adhibere remedia, quae infarctum resolvere possunt, quippe haec febrim exasperant & hoc modo multa mala inducuntur. Bonum signum est, & curationem & salutem promittere licet, si coctio perfecta & bona sese sistat, si appetitus redeat, tumor abdominis decrescat, vires recolligantur & si non nimis diu duraverit. Obstructio mesenterii quando oritur a perverso adstringentium & spiritus vini usu, nec non a scabie retropulsa, curatio est difficilior, quam si ab alimentis mucidis ac tenacibus est orta, ea ex ratione quam in §. *praeced.* adduxi, & quia recrementa scabiosa non facile iterum possunt expelli. Atrophia quando originem habet a febribus intermittentibus

sup-

ſuppreſſis, & hi per convenientia remedia poſſunt revocari, ſpes ſalutis adeſt, quando vero non in artis eſt poteſtate valde difficilis eſt curationis. Dolor quando adhuc adeſt in ſcirrho bene ſperandum eſſe *Practici* affirmant, quia teſtaretur materiam infarctam adhuc paulo mobilem eſſe, & facilius reſolutioni obſecundaturam. Si nimia diarrhoea adeſt, & materia purulenta admodum fœtida cum ſanguine mixta per alvum excernitur, corpus inſuper valde eſt emaciatum, medicus prudenter ſeſe gerit, quando curam in ſe non ſuſcipit, fere omnes enim e vita diſcedunt, eam potiſſimum ob rationem, quia diarrhoea conſumit reliquas vires, quæ adhuc adſunt, & fœtida illa materia cum ſanguine mixta indicat corruptionem in abdomine jam eſſe præſentem, quæ per nulla pharmaca curari poteſt. Quando infarctus vel ſcirrhus in exulcerationem abit, quod utplurimum fit, quando imprudenter humectantia ac relaxantia externe adhibentur, ſupervenit febris hectica, quam indicat urina flammea & rubicunda, interdum cum ſedimento rubro, nec non æſtus ac phlogoſes poſt cibum, utplurimum tunc infantes ſecundum plurimum medicorum aſſertum ſuccumbunt, & ego non recordor, unquam quendam in infantili ac puerili ætate conſtitutum evaſiſſe, ubi vera febris hectica adfuit, licet mihi adhuc in recenti ſit memoria, feminam quandam XL. circiter annorum, quæ ante ſemeſtre meo utebatur conſilio, miſere laboraſſe vera febre hectica, omnia enim aderant ſymptomata, febri hecticæ propria, & quidem, ut ego juſte conjecturare poteram, ex læſione quadam Lienis, quæ tamen Deo benedicente poſt aliquot hebdomades per decocta, quibus ingrediuntur radices ac

E her-

herbæ, quæ moderate abstergunt atque discutiunt, est restituta, febris enim silet, vires antea prostratæ sunt restauratæ, appetitus rediit, & patiens sua negotia domestica iterum potest peragere.

§. XX.

Dum ad Therapevticam affectus præsentis pertractationem me accingo, in limine ipsius statim monere utile esse duxi, curationem Atrophiæ non uno eodemque modo posse fieri, sed secundum causas, ætatem, corporum constitutionem, aliasque circumstantias variare, morbos enim curare nihil aliud est, quam ipsorum causas removere. Itaque primo tradam, quomodo vermes, qui Atrophiam possunt causari, sint eliminandi. Ad hoc opus perficiendum duæ indicationes requiruntur: I) Vermium enecatio II) ipsorum eliminatio. Sine enecatione enim non potest commode fieri eliminatio, quia dato quodam purgante vermes præsertim majores osculis suis firmiter adhærent intestinis, eaque valde lancinant & arrodunt, nullusque vermis expellitur. Quando itaque lumbrici in intestinis tenuibus vel lati in intestinorum canale hærent, ad hosce necandos commendo *Essentiam ex parte una Essentiæ stomachicæ B. Richteri*, quam descripsit in seinem Unterricht von der Gesundheit und deren Erhaltung dem andern Theil im XI. Cap. p. m. 849. *& una parte Essentiæ Tanaceti*, de qua ter per diem sumi potest. Ad eliminandos autem vermes, ne in putredinem abeant & dira mala provocent, in usum est trahendus *pulvis purgans sequens:* Recip. *C C. sn. ign. gr. VI. Res. Jalap. ppt. gr. III. Mercurii dulcis rite ppt.* gr. II. *ol. d. anis. gt. I.* M. f. Pulv. Essentia per II vel III dies potest adhiberi, dein die IV mane

pul-

pulvis purgans, hocque fieri debet ter vel quater ſervato præſcripto ordine. Hæcce remedia non debent propinari Luna accreſcente, ſed decreſcente, quia multi medici practici obſervarunt, hoc tempore melius ſuccedere eliminationem vermium quam illo, ubi bonis datis anthelminthicis nullus utplurimum evacuatur vermis, & licet quidam id negarint, non obſervationibus ſed ſuis opinionibus innixi, quia non comprehendere poſſunt, quomodo luna ad hocce opus aliquid coutribuere poſſit; aſt quanquam non ſemper rem quandam a priori demonſttare ratio noſtra valeat, tamen eam prorſus negare, ſi a poſteriori veritas oſtendi poteſt, mihi abſonum videtur. Quibus placet fortia anthelminthica in uſum trahere, illi ab hiſce abſtineant, quando vermes pariunt nimios dolores, ſed potius delinientia atque antiſpasmodica adhibeant, placatis vero vermibus, illa interdum uſu venire poſſunt, proveniunt alías multæ exinde noxæ, uti obſervavit *Magnif. Hoffmannus*, cujus vide ſis *Medic. rational. ſyſtemat. Tom. II. Part. II. Cap. XI. & VI. p. 323.* Uno menſe ſi non omnes vermes eliminari poſſunt, altero menſe illorum uſus eſt repetendus. Doſis horum remediorum quoniam differt ratione ætatis, temperamentorum, corporum conſtitutionis accurate determinari a me heic non poteſt, ſed quilibet, qui per varios caſus medicos judicium practicum acquiſitus eſt, pro circumſtantiarum ratione facile doſin, quando ægrotum talem in curam accipit, rite ordinare valebit. Eſſentiam hancce ob ſuam amaritiem vermes egregie necare experientia confirmatum habeo & pulvis laxans quoque absque incommodo eos evacuat, ac Mercur. dulcis, qui eum ingreditur non ſolum eos eliminat,

ſed etiam ipſos, quando adhuc vita fruuntur, necat, de cujus ſingulari virtute vid. *Celeb. Boyle tract. de Specificis* & *Magnif. Hoffmannus loc. jam cit.* dicit, mercurium dulc. cum purgante datum omnium aliorum anthelminthicorum vires exſuperare, nec non in *Act. Med. Berol. Decad. Vol. II. an. 1717. p. 61.* exſtat caſus, ubi cum mercur. dulci ex puella V annorum ingens aſcaridum copia per intervalla eſt evacuata. Loco commendatæ Eſſentiæ etiam præſertim in pauperibus *Semen Santonici* ſeu *Cinæ*, melli ac rob Sambuci involutum uſurpari poteſt, poſt cujus uſum quantitatem lumbricorum inſignem excretam fuiſſe obſervavi, nec obſtat, quod quidam medici de hoc ſemine affirment, illud nempe ob ſuam acrimoniam ac amaritiem noxam inferre, ego enim a teneris ſubjectis absque ullo incommodo uſurpatum fuiſſe ſcio. Interim nimium illius uſum haud approbo, præſertim abſentibus vermibus, quippe tunc utique nocere poteſt, de quo videantur *Zwingeri Obſervationes.* Quidam illud dare ſolent in decocto ex lacte parato, ſed quoniam nimis amarum fit, ut pueri aſſumere illud recuſent, modum huncce uſurpandi disſuadeo, quia quando melli ac rob ſambuci eſt immerſum, præſertim ſi neſciant, quid in illis lateat, numquam comedere detrectant.

§. XXI.

Debiles quando ſunt ægroti & hanc eſſentiam & pulverem non ferre poſſunt, in horum locum ſubſtituere licet *pil. ad modum Beccheri præparatas*, quæ non ſolum vermes necant, ſed etiam ex inteſtinorum canale eliminant. Infantibus lactantibus hæ etiam dari poſſunt. Si poſt uſum anthelminthicorum internum vermes non excer-

cernuntur, *clysteres* ex lacte & sacchare paratos ad intestinorum canalis finem illos invitasse & postea excretos fuisse observarunt *Magnif. Hoffmannus in Collegio Practico* & *Langius l. c.* Quando lumbrici in intestinis crassis hærent, cujus rei justa suspicio adest, quando remedia interna nullos lumbricos ejecerunt, & tamen certum est, atrophiam ex vermibus adesse, nec non si ascarides in intestino recto suam habent sedem, remedia per os superius data, utplurimum sunt inertia, ob rationem in §. XV. allegatam, sed *clysteres anthelminthici* egregiam sane præstant opem. Potest huic fini satisfacere sequens: Recip. *Rad. Graminis Herb. Tanaceti ana Mj. Summit. Absynthii Mß. Allii Drachm. II.* Coque in lacte ad remanentiam Unciar. VIII. Colatur: adde *Fellis Tauri Scrup. I. Oleum Absynthii cocti Drach. II. Sal. comm. Drach. I.* M. f. l. a. Clyster. hic aliquoties applicari potest. Abstinendum vero est ab hocce, quando vermes saltim adsunt in intestinis tenuibus, quoniam isti tunc sentientes amaritiem clysteris sese conferunt ad ventriculum & ibi varia mala provocant. Hisce remediis quoque jungi potest inunctio abdominis cum *oleo absynth. & Zedoar* non solum quando lumbrici in intestinis crassis ac tenuibus, sed etiam quando lati cucurbitini sunt præsentes, quibus effectus internorum remediorum promovetur. Sine internis remediis *bilis bovina* externe adhibita interdum etiam vermes necat. Evacuatis tandem omnibus vermibus ad reseranda vasa lactea, quæ non exacte patula esse solent, quia hucusque chylus ea non debite permeavit, nec non ad roborandum ventriculum, intestina reliquasque partes commendo sequentem *Tincturam*: Recip. *Tinct. Vi-*

 triol.

triol. Mart. aperitiv. Ludovici Drach. II. Tartari Drach. I. M. d. De hac pro ætatis & ſubjectorum conditione dari poteſt. Tandem ad nutriendum corpus adhibeantur illa alimenta, quæ chylum laudabilem producunt, uti ſunt juſcula confortantia die Krafft-Brühen, gelatinæ, ova ſorbilia, animalium juniorum carnes ſucculentæ &c. Infantes adhuc ſugentes, poſteaquam tonus partibus eſt reſtitutus lac tamquam bonum nutrimentum habent, modo craſis ipſius, quando peccat, per congrua remedia nutricibus exhibita corrigatur & quod bene notandum, mammæ non tam ſæpius dentur, uti perverſus eſt mos, quando præſertim nutrices multum lactis poſſident & infantes ſunt debiles. Ablactatis lac quoque egregium præbet nutrimentum, inprimis caprillum atque aſininum, quæ multas particulas oleaginoſas continent & lac, quia jam eſt uti chylus, non tam robuſtum requirit ventriculum, uti cibi duriores, aſt hæcce ſedulo obſervetur cautela, ut, quando pueri multum acidum in ſtomacho fovent, ante uſum lactis aliquot guttulæ *olei tartari per deliquium* ordinentur, quo acidum præcipitatur & in ſal digeſtivum convertitur, quod lactis coagulationem impedit, dein etiam una vice non nimis larga quantitas eſt aſſumenda, ne Ventriculo plus juſto imponatur, quam ferre poteſt. Prætereа adhuc moneo, quod omnes res quæ ad geneſin vermium aliquid conferunt ſedulo ſint vitandæ, ne malum iterum recrudeſcat.

§. XXII.

Ad ſecundæ ſpeciei Atrophiæ curationem me jam confero. Quando cauſa eſt mucus quidam viſcidus, oſtiola vaſorum lacteorum obſtruens, ad illum incidendum

ac

ac reſolvendum ſequentem commendo pulverem: Rec. *Salis digeſtivi Sylvii Scrup. II. Abſynthii Scrup. I.* M. f. pulvis. Qui vero a pulveribus abhorrent nec non infantibus dari poteſt *Liquor terræ foliatæ tartari* eo modo præparatus, quo eum deſcripſit *B. Dn. D. Stabel in ſua Chymia Dogmatico-Experimentali Tom. II. Cap. XXI. p. 279*, qui leni modo quoque egregiam præſtat opem. Hiſce pulveribus vel liquori interponi etiam debent ea, quæ materiam hancce evacuant, cui uſui inſervire poſſunt *pil. ad mentem Beccheri præparatæ*, vel *pulvis purgans* in §. XX deſcriptus in infantibus vero ſugentibus *Syrupus de Cichorio cum Rhabarbaro* & *Oxymel ſquilliticum.* Jungenda inſuper hiſce medicaminibus ſunt diluentia, inter quæ principem locum adſcribo aquæ ſimplici, quæ levis eſt & non multis terreis ac impuris particulis referta, qualis eſt aqua pluvialis & quæ huic ſimilis per deſtillationem a partibus craſſis liberata. Verum enim vero aqua pluvialis non ſub tectis eſt colligenda, quæ multas poſſidet impuritates, ſed ſub libero & aperto cœlo & poſtea conſervanda in figulinis vel vitreis vaſis ſedimento prius depoſito maxime in locis frigidioribus. Aquæ huic calefactæ pro lubitu etiam injici poſſunt herbæ, quæ reſolvunt ac roborant, uti ſunt herba Thee, Veronicæ, Hederæ terreſtris &c. Quando malum ortum eſt a nimio ſalium mediorum & imprudenti adſtringentium uſu, tunc ea ſunt in uſum trahenda, quæ demulcent ac fibras conſtrictas relaxant, quæ inter commendo *oleum amygdalarum dulcium* in debita doſi ac ordine uſurpandum. Cavendum vero eſt, ne juſto diutius uſurpetur, alias noxam inferre poteſt. Poſtea reſerandi gratia adhibeatur *Liquor terræ fol. tartari.* Si vero

ro malum oritur a nimio uſu terreorum abſorbentium, *Infuſa diluentia*, quæ in præcedentibus nominavi, ut & laxantia uti *pulvis purgans* commendatus vel *Pil. Beccheri-anæ* optimam ferunt opem. Exſtirpata ſic cauſa morbi-fica, obſerventur ea, de quibus in §. præced. dixi. Cautelam quandam in curatione adhibendam adhuc adjicere utile ac neceſſarium eſſe duco. Obſtructis oſtiolis vaſorum lacteorum ſæpe oriri ſolet diarrhœa, ubi multæ partes chyloſæ excernuntur, quæ per vaſa lactea pervenire haud poſſunt, quam ſiſtere quidam conantur adſtringentibus, aſt malum ſemper pejus reddunt, quare ego potius unicuique conſulo, ut cauſam morbi removeat, quia tunc hocce ſymptoma ſine remediis adhibitis cedit.

§. XXIII.

Antequam ad therapevticam tertiæ Atrophiæ ſpeciei me accingam, de præſervatione ipſius pauca monebo. Obſervavit ſedulo *Cl. Dn. D. Chuden l. c.* illos infantes, qui ſæpius poſt partum lavantur, non tam facile non modo in hunc, verum etiam in alios cutaneos morbos incurrere, quam alii, in quibus hoc eſt intermiſſum. Quod quum rationi & experientiæ reſpondeat, auctor ſuaſorque ſum, ut *balnea* iteratis vicibus primo menſe poſt partum adhibeantur. Parari hæcce poſſunt ex aqua ſimplici & herbis emollientibus, roborantibus atque nervinis, uti ſunt *Herba Althæa, fl. chamomillæ utriusque herb. & ſum. millefolii, malvæ, majoranæ, origani, ſerpilli, meliſſæ, rosmarini & ſalviæ.* Modum adhibendi & cautelas circa illum obſervandas quia ſatis bene tradunt *Cl. Chuden l. c. & alii* huc apponere nolo. Inſuper cauſæ reliquæ, quæ ad atrophiam gignendam aliquid conferunt, ſedulo uti in duabus aliis A-

trophiæ

trophiæ ſpeciebus ſunt vitandæ, quia morbi melius præſervari quam curari poſſunt.

§. XXIV.

Quando vero Atrophia jam eſt præſens & originem ſuam habet a nimia voracitate alia via eſt ineunda, interna nempe remedia in uſum quoque ſunt trahenda. Corpus itaque primum ad curationem eſt præparandum, quod fit, dum ventriculum & inteſtina ab impuritatibus, quibus ſunt referta, liberamus. Hocce nobis oſtendit ipſa natura, dum vomitum interdum concitat, & impuritates ex ventriculo duodeno ejicit, quare naturæ miniſter diligenter, quando certus eſt, farraginem impurorum humorum in ventriculo hærere, id imitari & ut cruditates removeat, omnem debet navare operam. Ad quem ſcopum obtinendum commendo *titillationes in faucibus infantum cum digito*, vel *potum aquæ calidæ*, cui injectum eſt pauculum *ſalis comm. & olei oliv.*, poſt cujus uſum ac repetitionem ſi non ſequatur emeſis (ſequitur vero plerumque) ad lenia vomitoria eſt confugiendum, ubi *Tart. emet. Mynſichtii* in aqua fœnicul. vel menth. ſolutus, aut pulvis rad. hypecacoannæ, quando prudenter adhibentur, egregie proficiunt. Reliqui pravi humores, qui in inteſtinis hærent, per *pil. ad modum Beccheri præparatas*, vel per *pulv. purgantem* in §. XX. commendatum, vel etiam per *pulv. ſequentem*, ubi variat doſis ſecundum ætatem aliasque circumſtantias, eliminari poſſunt; compoſitio ipſius eſt ſequens: Rec. *Reſin. Jalapp. gr. III.* terantur cum *Amygdal. excorticat. Sacchari canariens. ana gr. VIII.* Hic pulvis, quia teneri remedia plerumque recuſant, in teſtam poteſt injici, cui ſuperaffunditur decoctum fabar. Coffeé, hocce modo laxans

F

xans remedium occultatur, & pueri sine nausea illud adsumunt. Infantibus sugentibus, ut & illis, qui admodum tenerae sunt constitutionis, loco hujus pulveris *duo syrupi superius laudati*, vel etiam *pil. Becherianae* in usum trahi possunt. Hocce modo quando semel vel bis evacuatae sunt primae viae laxantibus hisce medicamentis sunt interponenda illa, quae obstructas glandulas mesenterii reserant atque aperiunt, cui fini satisfacit *Liquor terrae fol. tartari* rite praeparatus; qui in reserandis obstructis visceribus egregie se commendat, & licet aliquandiu, quod in Atrophia fieri debet adhibeatur, tamen nullum tale exinde provenit incommodum, quale a nimis longo salium mediorum usu timere debemus. Sic mihi noti sunt duo pueri atrophici, qui a medico magni nominis erant relicti, quia nulla salutis amplius apparebat spes & mors quotidie exspectabatur, quibus *B. Stabel* solum huncce liquorem per aliquot tempus dedit & ambo felicissime penitus sunt restituti, optimaque fruuntur sanitate. In robustioribus subjectis loco hujus liquoris quoque *Mixtura* ex *Tinct. antimon. acri Stahlii vel tartarisat.* atque *Essent. Succini sine alcali praeparata* in anatica portione mixtis usu venire potest, a qua quoque egregiam resolventem virtutem observavi. A perverso Spirit. vini & adstringentium usu quando malum oritur, eadem methodo cura instituitur, modo jungantur remedia antispasmodica. Insuper non omittantur *infusa theiformia* in §. XXII. commendata, quae non satis laudari possunt, quippe non solum diluunt ac resolvunt materiam in glandulis mesenterii stagnantem, verum etiam transpirationem ac diuresin, quae necessariae se- & excretiones in hocce morbo utplurimum sunt impeditae, optime promovent

movent. *Balnea præscripta* quoque, modo non sint nimis calida, haud sunt contemnenda, quia per aquam calidam pori cutanei aperiuntur, mucus, si quidam in illis hæret, eliminatur, transpiratio læsa iterum restituitur, & impuri humores, qui hucusque in corpore sunt collecti, per halitum insensibilem ejiciuntur. Hisce quoque jungi possunt *unguenta* & *emplastra emollientia & resolventia*, quæ abdomini externe applicentur, quem in finem commendo *Unguentum ad Rhachitidem infantum Cl. D. Sydenhamii*, cujus descriptio est hæc: Rec. *olei lilior. albor. tamarisci ana Unc. II. Succi Rad. bryoniæ apii ana Unc. I.* bulleant ad succorum consumtionem, addendum postea *Unguentum de althæa Butyri insulsi ana Unc. I. Gummi ammoniaci in acet. solut. Unc. semis Ceræ flavæ q. s.* M. f. l. a. Unguentum. Inter Emplastra bonum esse judico *Emplastrum saponatum Barbette camphoratum*, quod non solum emollit sed etiam resolvit, quodque ita componitur: Rec. *Minii, Cerussæ, Saponis venetæ ana Unc. V. ole. olivarum Lib. I. Axung. porcin. Unc. semis.* M. f. l. a. Empl. *camphora*, quantum placet, imbuendum. Prudenter vero hæc a medico usurpari debent, ne nimia fiat emollitio, ex qua oritur abscessus.

§. XXV.

Postea quam methodo hac curatoria glandulæ mesenterii sunt apertæ, & succo chyloso iterum libera via ad massam sanguinis est donata, partes debilitatæ iterum sunt roborandæ ac nutriendæ, ubi primum in finem commendo *Tinct. Vitriol. Mart. aperitiv. Ludovici*, quæ resolvit ac roborat

borat, & a plurimis practicis recentioribus in glandularum mesaraicarum obstructione commendatur, cui externe jungi possunt *balsama solida roborantia*, abdomini imposita, quæ præparari possunt ex *ol. N. M. expr. ol. destillat. Carvi, Rorismarini, Rutæ, Salviæ, Aneth. Caryoph. Majoranæ, ment. crisp. juniperi veri & Bals. Peruviano*, alteri scopo autem inserviunt nutrientia ac gelatinosa, de quibus in antecedentibus dixi. Febres intermittentes quando præmature sunt suppressæ, istæ, tamquam motus comparate salutares per convenientia pharmaca sunt revocandæ, cui fini satisfaciunt *pulvis ex tart. vitriolat. & conchis succo citri imbutis ana præparatus*, qui ter per diem detur, vesperi autem *Pil. Beccherianæ* porrigantur. Quæ remedia, si per unam vel duas hebdomades in convenienti dosi & ordine sunt adhibita, observavi, febrem revocatam fuisse, quæ, quando iterum adest, methodo congrua est tractanda, ut resolutio infarctus promoveatur, & sanitas ægroti restituatur. A diarrhœa per adstringentia nimis cito suppressa quando atrophia oritur, illa quoque per *pil. Beccherianas* est provocanda, & dein causa, a qua provenit diarrhœa convenientibus remediis est removenda. Quando a perverso opiatorum usu atrophia suam originem duxit, obstructiones sunt referandæ & tonus partibus restituendus, ubi *Tinct. Vitriol. Mart. aperitiv. Ludovici* usum præstare potest. Si recrementa scabiosa a partibus exterioribus ad interiora sunt repulsa, ea proficiunt, quæ leniunt, temperant ac materiam peregrinam iterum ad habitum corporis externum promovent, uti sunt *nitr. depur., tart. vitriolat., regul. antim. medic. & cinnab. antimon.*

mon. adjecta pauca quantitate sulph. vivi cum *infusis rhei formibus* in forma pulveris adhibita, post quorum usum utplurimum, quando malum est recens, recrementa ista iterum excernuntur & in cute tamquam parte ignobiliori sedem occupant. Quando vero malum est inveteratum, medicus in cura plerumque oleum & operam perdit, & æger diem obit supremum. Febris lenta quando in atrophia est præsens, ab omnibus calidis remediis est abstinendum, ne medicus febrem augeat, & interdum etiam ægrotum necet. Prosunt autem *nitr. depur.*, *conchæ citratæ* & *materia perlata Krügeri* vel *antimon. diaphoret.* potus non debet esse concentratus, spissus aut saturatus, sed aquosus. Ne limites dissertationis transgrediar, heic meæ impono colophonem. Plura equidem fateor adjici potuissent, sed veniam impetraturum me spero quum omnia, quæ plurimi amplis litterarum monimentis consignarunt, huc transscribere duxerim haud consultum. DEO interim O. M. pro benignissime suppeditatis ad hunc laborem viribus gratias ago, quas possum concipere, maximas, submissus rogans, velit & in posterum meis adesse conaminibus, quo omnia cedant in summi Nominis Sui gloriam & proximi mei ægrotantis solamen.

Sic largiori munere gratiae
Beante vires εὐτροφίᾳ tuas
Firmet, nec ἄτροφος TIBI sit,
Atropos ante diem timori.

Clariss. ac eleganter docto Domino BOELIO,
fautori propiore cognationis atque ingenuae amicitiae nexu sibi coniunctissimo, conatus promeritosque honores sincera mente congratulans, exiguos hosce numeros, in bene cupientis ac deditissimae voluntatis qualecunque documentum, scriptos voluit locorum intercapedine non animo absens

GOTTFR. CHRISTIAN. ROTH,
Bombecca-Palæo-March. S. Theol. Cand.

So muß ich Werther Freund, an diesem Tage sehen,
Dich an demselben Ort der Candidaten stehen,
Wo Tugend, Müh und Fleiß der Ehre werth geschätzt,
Und man den Doctor-Hut auf Ihren Scheitel setzt.
Wer solte Dir hierzu nicht freudig gratuliren,
Und Deinen Ehren-Tag mit Lob-Gedichten zieren?
Ich komme auch herzu doch ohne Schmeicheleyen,
Und will mit anderen darüber mich erfreuen.
Du nimst mit grossem Recht den Ehren-Titel an,
Der Dein erwünschtes Wohl genug befördern kan.
Jehova sey Dein Schutz und Schirm auf allen Wegen,
Und setze Deinen Stand der Deinen stets zum Seegen.

Hiermit wolte dem Herrn Candidato ergebenst gratuliren als ein specialer Landes-Mann und guter Freund

Iohannes Israel Küderling,
Derenburgo-Halberstadiensis S. S. Theol. Stud.